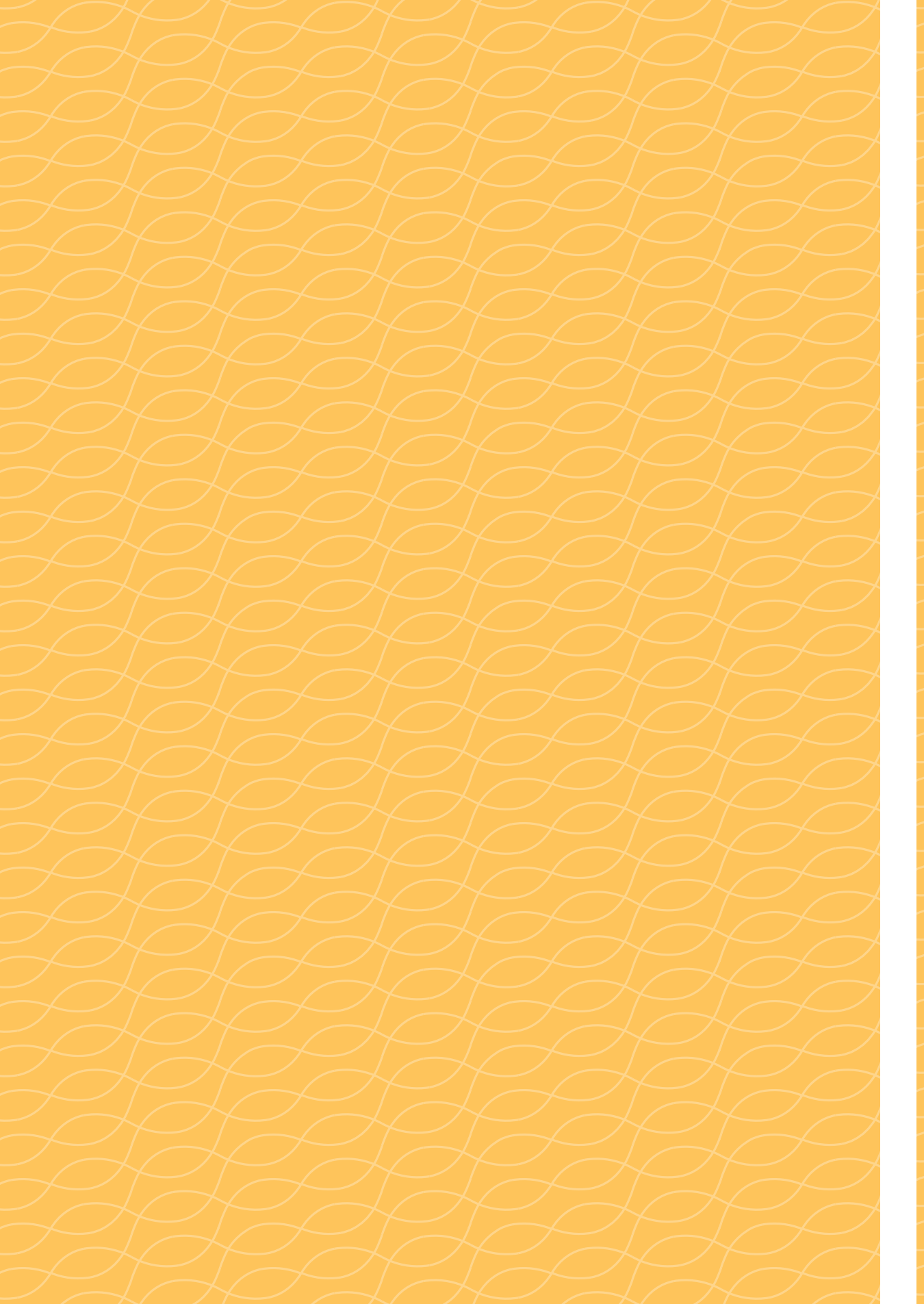

RIPS 21

RIKTLINJER FÖR BERÄKNING AV
PENSIONSSKULD (version 2023)

RIPS 21

- RIKTLINJER FÖR BERÄKNING AV PENSIONSSKULD
(version 2023)

Förord

De kommunala tjänstepensionerna har en betydande inverkan på den kommunala ekonomin. Därför är det av vikt att det finns ett rättvisande, enhetligt och tydligt regelverk för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser.

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner (och dess föregångare). Dessa metoder har uppdaterats vid ett antal tillfällen, främst i samband med att de kommunala pensionsbestämmelserna har ändrats. Årligen görs dessutom en översyn av aktuella riktlinjer. I denna skrift redovisas den senaste versionen av riktlinjerna.

Stockholm i juni 2023

Fredrik Holst

Sektionen för ekonomisk analys
Sveriges Kommuner och Regioner

Upplysningar om innehållet:

Siv Stjernborg, siv.stjernborg@skr.se

Innehållsförteckning

BAKGRUND	5
ÄLDRE RIKTLINJER	5
RIPS.....	5
RIKTLINJER	8
FÖRSÄKRINGSTEKNISKA ANTAGANDEN	8
ANDRA ANTAGANDEN OCH METODER I RIPS.....	9
RIPS-KOMMITTÉN MED MERA	13

Bakgrund

Då pensionerna har en betydande inverkan på den kommunala ekonomin är det av vikt att det finns rättvisande, enhetliga och tydliga riktlinjer för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser. Riktlinjerna i detta dokument beskriver de viktigaste antaganden som behövs för att göra en värdering av en kommuns eller en regions pensionsförpliktelser. Utöver dessa finns en praxis som utvecklats av de olika administratörerna under lång tid.¹

Redovisning av pensionsskulder och pensionskostnader regleras i Lagen om kommunal bokföring och redovisning samt genom rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning, sektorns normgivande organ för redovisning.

Äldre riktlinjer

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och dess föregångare. Beräkningsmetoder utvecklades ursprungligen av Pensionsfinansieringskommittén vilka finns beskrivna i betänkanden under benämningen P-finken. Nya betänkanden togs fram åren 1973, 1979, 1985 och 2000 för att anpassa beräkningsmetoden till nya pensionsavtal med mera.

RIPS

RIPS 07

I samband med tillkomsten av pensionsavtalet KAP-KL 2006 gjordes en revidering av räntebestämningsmodellen. De nya riktlinjerna bytte namn till RIPS och finns beskrivna i RIPS 07.

RIPS 17

En översyn av riktlinjerna enligt RIPS 07 gjordes åren 2015–2016.² Denna visade att riktlinjerna i huvudsak fungerat bra då de bidragit till en rättvisande och stabil värdering av kommunernas och regionernas pensionsskulder. Några förändringar i riktlinjerna genomfördes dock, bland annat:

- Den indikatormodell som användes som underlag för beslut om diskonteringsräntor ersattes av en real modell.
- Som en förenkling förändrades den räntemodell som varit tredelad till en tvådelad.
- Ett golv infördes för den reala diskonteringsräntan. Den får inte understiga noll procent.

En samlad beskrivning av regelverket gjordes i RIPS 17. Denna innehåller även en bilaga som omfattar förtroendevalda.

---

¹ Se RIPS 17 för en utförligare beskrivning.

² Översyn av RIPS 07, PM 2016-04-15.

RIPS 19 (version 2019)

Som en följd av förändringar i den kommunala redovisningslagen 2019 gjordes ett par justeringar i RIPS-riktlinjerna av SKR:s styrelse i juni 2019:

- Indikatormodellen togs bort.
- Diskonteringsräntan för pensionsskulden ska bygga på en långsiktigt real ränta.

Därutöver beslutade SKR:s styrelse om några justeringar i RIPS-kommitténs uppdrag.

RIPS 19 (version 2020)

Några justeringar i riktlinjerna gjordes 2020:

- När schablonsamordning av kommunal bruttopension görs med allmän pension för personer födda 1954 eller senare ska samordning göras med 74 procent av den allmänna pensionen. Åtagandet diskonteras med den reala diskonteringsräntan.
- Antagandet om årlig avgångssannolikhet för brandmän höjs till 2 procent.

RIPS 21 (version 2021)

Ett nytt livslängdsantagande infördes 2021 genom beslut i SKR:s styrelse 23 april. Det nya antagandet bygger på data för kommunsektorns egna anställdas dödlighet och inkomster. Vid skattning av dödlighetsparametrar har också en annan metod tillämpats, så kallad ekonomisk dödlighet, vilken beaktar skillnader i dödlighet för anställda i olika inkomstskikt.

RIPS 21 (version 2022)

Det nya avtalet AKAP-KR som träder i kraft 2023 innehåller bestämmelser om en ny förmån, IPR 2022-12-31. Denna ska indexeras fram till 65 år med IBB from 2024. Detta föranleder en ändring i formuleringen av vilken diskonteringsränta som ska användas. Istället för att peka ut IPR 1997-12-31, som idag är den enda förmån som till någon del värdesäkras med inkomstbasbeloppet, görs en generell skrivning. I övrigt finns inga förändringar i det nya avtalet som påverkar RIPS.

RIPS 21 (version 2023)

I föreliggande skrift finns de centrala delarna i riktlinjerna beskrivna samt RIPS-kommitténs uppdrag. Sedan i januari 2023 gäller det nya avtalet AKAP-KR. Övergången från KAP-KL till AKAP-KR innebär i vissa fall en förhöjd premie över 7,5 inkomstbasbelopp. Detta regleras dock via avtalet och inte i RIPS-regelverket. Den nya förmånen IPR 2022-12-31 kommer vid övergången från KAP-KL att öka på grund av att en lägre diskonteringsränta används.

Ett nytt avtal har träffats när det gäller brandmanspensionen, SAP-R. Inriktningen är att den tidiga brandmannapensionen på sikt fasas ut och gradvis byts ut mot pensions- eller lönetillägg. Avtalet innebär att vissa anställda inom räddningstjänsten kan träffa enskilda överenskommelser med arbetsgivaren. Vi avvaktar med att göra för-

ändringar över antaganden i beräkningarna för att invänta data över hur konsekvenserna av avtalet faller ut. Det uppmärksammas att kostnaden för brandmannapensionen för innevarande år sannolikt överskattas i prognosen.

Inga ändringar i övriga antaganden har genomförts, se cirkulär 23:26.

RIPS-kommittén har under det senaste året utökats med två externa experter.

Riktlinjer

Försäkringstekniska antaganden

Diskonteringsränta

Två olika diskonteringsräntor används, real ränta och nollränta.

Nollränta används för tid då värdesäkring sker med inkomstbasbeloppet. I övriga fall används den reala räntan.

Den reala diskonteringsräntan ska bygga på en långsiktigt real ränta. För närvarande är den reala diskonteringsräntan 1 procent.

Den reala diskonteringsräntan får inte understiga 0 procent.

Dödlighet och efterlevandepension

Dödlighetsintensiteten μ_x per år vid åldern x år antas vara given av följande formler:

$$\mu_x = a + b * e^{cx} \quad \text{för } x \leq 97$$

$$\mu_x = \mu_{97} + 0,03 * (x - 97) \quad \text{för } x > 97$$

De så kallade Makehampparametrarna a , b och c beror på kön och födelseår enligt:

Tabell 1. Makehampparametrar för kvinnor respektive män

Födel- seår	-1919	1920- 1929	1930- 1939	1940- 1949	1950- 1959	1960- 1969	1970- 1979	1980-
Kvinnor								
$a * 10^3$	13,0	13,0	5,6	1,9	1,1	1,0	0,9	0,8
$b * 10^6$	0,530	0,530	0,793	1,219	1,382	1,161	0,846	0,781
c	0,137	0,137	0,132	0,126	0,123	0,123	0,125	0,125
Män								
$a * 10^3$	61,5	20,5	8,9	3,2	1,5	1,0	0,8	0,8
$b * 10^6$	0,206	0,206	0,334	0,528	0,622	0,575	0,587	0,552
c	0,148	0,151	0,145	0,138	0,134	0,133	0,131	0,130

Efterlevandepension

Samma antagande om dödlighet som för ålderspension tillämpas. Därtill kommer följande antaganden som används då faktiska familjeförhållanden inte är kända:

Sannolikhet att vara gift och åldersskillnad

$$g(x) = 0,94 * e^{-0,0000009*(x-54)^4}$$

Män antas vara 4 år äldre än kvinnan

Övrigt

Efterlevandes barn antas uppnå slutåldern.

Belastningar

Inga belastningar för säkerhet och driftskostnader görs i RIPS.

Andra antaganden och metoder i RIPS

Förutom de försäkringstekniska antagandena om dödlighet och ränta finns andra antaganden i RIPS-modellen. Generellt gäller att om kunskap finns om faktiska förhållande ska sådan information användas i första hand. En utvärdering av de olika antagandena ska göras löpande för att säkerställa att de är aktuella över tid.

Pensioneringsålder

Pensionssskuld beräknas utifrån antagandet om 65 års pensioneringsålder.

Samordning med allmän pension

Bruttoförmåner (kr/år) enligt PA-KL samordnas i förekommande fall enligt en schablon som bygger på äldre regler om ATP och Folkpension.

Ålderspension:

$$\text{Ålderspension} = 0,74 * (\text{Folkpension} + \text{ATP})$$

där:

$$\text{Folkpension} = 0,8725 * T/30 * B$$

$$\text{ATP} = 0,6 * (P-1) * T/30 * B$$

Familjepension före 1990 efter man:

$$\text{Folkpension} = 0,485 * 0,96 * T/30 * B$$

$$\text{ATP} = 0,4 * 0,6 * (P-1) * T/30 * B$$

Familjepension före 1990 efter kvinna från 65 års ålder:

$$\text{Folkpension} = 0,96 * T/30 * B$$

Där:

T = Pensionsgrundande tid i år (max 30)

B = Prisbasbelopp

P = Årsmedelpoäng (max 7,5)

Tidsfaktor för Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 då anställningshistorik saknas

Pensionsgrundande tid som ska ligga till grund för beräkning av tidsfaktorn för Intjänad pensionsrätt 1997-12-31 utgörs av antalet dagar från 1:a dagen i månaden efter 28 års ålder fram till 1997-12-31 minskad med en faktor som beror på födelseår:

Faktorn = 0,95 om personen är född 1955 eller senare

Faktorn = 0,90 om personen är född 1950–1954

Faktorn = 0,85 om personen är född 1949 eller tidigare

Exempel – en person född 530515:

Antal dagar mellan 810601–971231

$$= (16 \text{ år} + 7 \text{ månader}) * 0,9$$

$$= (16 * 360 + 7 * 30) * 0,9$$

$$= 5\,373$$

Särskild avtalspension för anställda inom räddningstjänsten

För arbetstagare inom räddningstjänsten som uppfyller kraven för rätt till särskild avtalspension ska pensionssskuld beräknas, som om förmånen betalas ut

från 60 års ålder, vilket motsvarar den genomsnittliga pensioneringsåldern för dessa.

Förmånen beräknas utifrån att den börjar intjänas vid 28 års ålder. För att inte skulden ska överskattas görs en reduktion motsvarande en årlig avgångssannolikhet på 2 procent.

Finansiell kostnad

Finansiell kostnad beräknas enligt följande:

Finansiell kostnad = Genomsnittlig pensionsavsättning under året * Räntesats

där:

Genomsnittlig pensionsavsättning under året = (Ingående avsättning + utgående avsättning) / 2

Räntesats = Real diskonteringsränta (R) för värdesäkrade förmåner + förändring i prisbasbeloppet (PBB) = $R + \left(\frac{PBB_{UB}}{PBB_{IB}} - 1 \right)$

Beräkning av räntesats i 2023 års nivå:

$$1 \% + \left(\frac{52\,500}{48\,300} - 1 \right) = 9,7 \%$$

Tabell 2. Basbelopp

Kronor

År	Prisbasbelopp	Förhöjt prisbasbelopp	Inkomstbasbelopp
1990	29 700		
1991	32 200		
1992	33 700		
1993	34 400		
1994	35 200		
1995	35 700		
1996	36 200	36 800	
1997	36 300	37 000	
1998	36 400	37 100	
1999	36 400	37 200	
2000	36 600	37 300	
2001	36 900	37 700	37 700
2002	37 900	38 700	38 800
2003	38 600	39 400	40 900
2004	39 300	40 100	42 300
2005	39 400	40 300	43 300
2006	39 700	40 500	44 500
2007	40 300	41 100	45 900
2008	41 000	41 800	48 000
2009	42 800	43 600	50 900
2010	42 400	43 300	51 100
2011	42 800	43 700	52 100
2012	44 000	44 900	54 600
2013	44 500	45 400	56 600
2014	44 400	45 300	56 900
2015	44 500	45 400	58 100
2016	44 300	45 200	59 300
2017	44 800	45 700	61 500
2018	45 500	46 500	62 500
2019	46 500	47 400	64 400
2020	47 300	48 300	66 800
2021	47 600	48 600	68 200
2022	48 300	49 300	71 000
2023	52 500	53 500	74 300
2024			
2025			

Tabell 3 nedan visar ett urval kapitaliseringsfaktorer vid olika diskonteringsräntor avseende livsvarig ålderspension från 65 års ålder, eller från aktuell ålder ifall den överstiger 65 år. Vid ränta 0 procent visar tabellen förväntad återstående livslängd.

Tabell 3. Kapitaliseringsfaktorer avseende livsvarig ålderspension.

Generation	Ålder	Ränta 0 %		Ränta 1 %		Ränta 2 %	
		Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna
1990	30	25,3753	26,0253	15,5090	15,8344	9,6134	9,7783
1980	40	25,5934	26,2517	17,2788	17,6432	11,8195	12,0234
1970	50	24,6618	25,7496	18,5040	19,1847	14,0412	14,4716
1960	60	23,8423	24,9255	19,8817	20,6335	16,7368	17,2629
1950	65	22,8505	23,8726	20,1423	20,9067	17,9011	18,4778
1950	70	18,5547	19,6009	16,6856	17,5065	15,0984	15,7477
1940	80	9,8071	11,0796	9,2072	10,3156	8,6678	9,6381
1930	90	3,8867	5,0658	3,7715	4,8704	3,6631	4,6897

Källa: KPA.

RIPS-kommittén med mera

En RIPS-kommitté har funnits sedan 2008. Kommitténs uppdrag fastställs av SKR:s styrelse. Senaste ändringen i uppdraget gjordes i juni 2019.

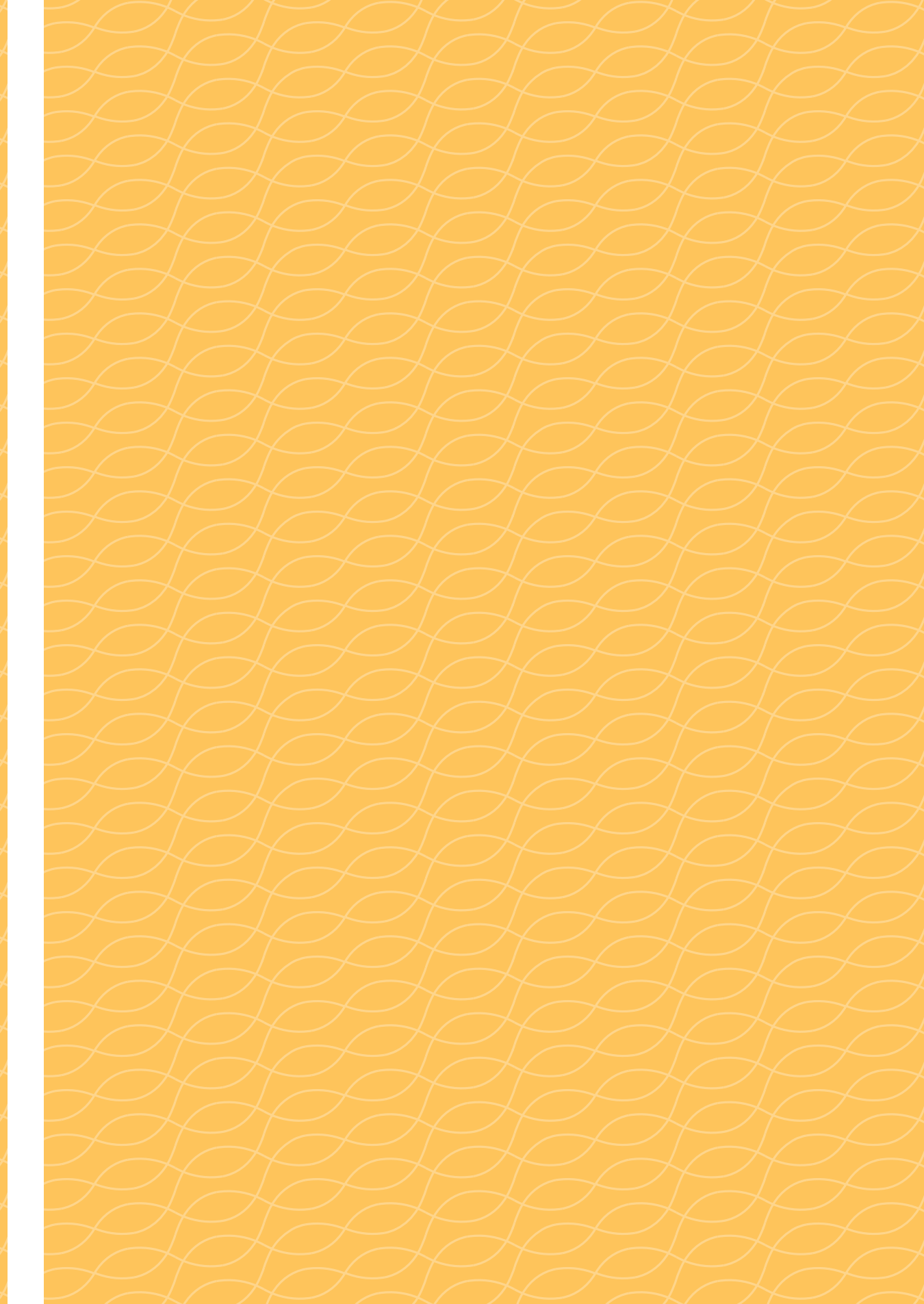
RIPS-kommitténs uppdrag:

- En RIPS-kommitté ska ansvara för löpande uppföljning av RIPS-riktlinjerna, så att de är aktuella över tid. RIPS-kommittén ska också löpande följa tillämpningen av riktlinjerna.
- RIPS-kommittén ska verka för en rättvisande och förutsägbar värdering av pensionsförpliktelserna.
- RIPS-kommittén ska ta särskild hänsyn till sektorns särart när beslut om ränta fattas.
- RIPS-kommittén har mandat att ge förslag till beslut om förändringar i ränte- och dödlighetsantaganden samt övriga antaganden inom strukturen för RIPS-riktlinjerna.
- RIPS-kommittén ska sammanträda minst en gång per år för att ta fram förslag till beslut om aktuella riktlinjer. Kommittén ska redovisa vilka resonemang och vilket underlag som ligger till grund för förslagen.
- Med RIPS-kommitténs förslag som underlag fattar SKR:s VD ett årligt beslut om aktuella riktlinjer. Dessa publiceras senast under juni månad.
- SKR:s VD fattar beslut om RIPS-kommitténs sammansättning.

Kommittén består av tjänstepersoner inom SKR; chefsekonom (ordförande), sektionschef ekonomisk analys (vice ordförande), ekonomer och experter, samt två externa experter; chefaktuarie respektive nationalekonom.

För att det ska finnas ett uppdaterat regelverk uppdateras en RIPS-skrift löpande på SKR:s webbplats när det skett några förändringar.

RIPS-regelverket ändras i regel efter att pensionsavtalen förändrats eller när det skett en förändring i strukturen av riktlinjerna, nu senast i RIPS 21. Riktlinjerna kan dock fortsättningsvis förändras inom ramen för RIPS 21 genom de årliga besluten. Namnet kompletteras därför med ett tillägg som anger vilket års beslut som olika versioner avser. Föreliggande skrift har således det fullständiga namnet ”RIPS 21 (version 2023)”.

RIPS 21

Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld (version 2023)

De kommunala tjänstepensionerna har en betydande inverkan på den kommunala ekonomin. Därför är det av vikt att det finns ett enhetligt och tydligt regelverk för värdering av kommunernas och regionernas pensionsförpliktelser.

Sedan 1964 har värdering skett enligt beräkningsmetoder som rekommenderats av Sveriges Kommuner och Regioner (och dess föregångare). Dessa metoder har uppdaterats vid ett antal tillfällen, främst i samband med att de kommunala pensionsbestämmelserna har ändrats. I denna skrift redovisas den senaste versionen av riktlinjerna.

ISBN 978-91-8047-179-4
Ladda ned på webbutik.skr.se
Pr is gratis

Post 118 82 Stockholm | Besök Hornsgatan 20
Telefon 08-452 70 00 | www.skr.se

